

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی اصفهان

دانشکده بهداشت

قالب نگارش طرح درس

عنوان درس: اصول برنامه‌ریزی بهداشتی	مخاطبان: دانشجویان کارشناسی بهداشت عمومی
تعداد واحد: ۲	ساعت مشاوره: سه شنبه ۴-۲
زمان ارائه درس: سه شنبه ۸-۱۰	مدرس: احمد علی اسلامی
پیش‌نیاز: پیش‌نیاز ندارد	

هدف کلی دوره:

- آشنایی دانشجویان با ماهیت، اصول و مراحل مختلف فرآیند برنامه‌ریزی بهداشت در نظام سلامت
- ارتقاء میزان شناخت و توان تحلیل برنامه‌های بهداشتی
- کسب آمادگی لازم برای مشارکت در تدوین برنامه‌های بهداشتی در سطح اول
- کسب آمادگی لازم در تدوین و اجرای یک طرح ارزشیابی

هدف کلی جلسه اول: آشنایی دانشجویان با تعاریف و مفاهیم برنامه و برنامه‌ریزی بهداشتی

اهداف ویژه رفتاری جلسه اول:

در پایان دانشجو قادر باشد:

۱-۱- رویکرد های مهم مدیریت برنامه ریزی را توصیف نماید

۱-۲- چرخه برنامه ریزی را تشریح نماید.

۱-۳- نقش ابزارها و فنون مورد استفاده در هر مرحله از چرخه برنامه ریزی را بیان نماید..

۱-۴- محدودیت ها و توانمندی های هر کدام از رویکردهای برنامه ریزی را تحلیل نماید.

هدف کلی جلسه دوم: آشنایی دانشجویان با مفهوم برنامه ریزی

۲-۱- برنامه‌ریزی را از دیدگاه های مختلف تعریف کند.

۲-۲- مفاهیم بیانیه چشم انداز، بیانیه رسالت و بیانیه ارزش را بیان نماید.

۲-۳- تمرین: نوشتن بیانیه های چشم انداز، رسالت و ارزش

هدف کلی جلسه سوم: آشنایی دانشجویان با سطوح برنامه ریزی

۳-۱- سطوح برنامه ریزی را توضیح دهد.

۳-۲- ویژگی های برنامه راهبردی را توصیف نماید.

۳-۳- ویژگی های برنامه عملیاتی را توصیف نماید.

۳-۴- روابط بین سطوح برنامه ریزی را تحلیل نماید.

۲-۵- تمرین: دانشجویان در یک فرایند تعاملی با ذکر نمونه ، مفاهیم اساسی برنامه ریزی: طرح، برنامه، پروژه، مداخله و فعالیت بحث نمایند.

هدف کلی جلسه چهارم: آشنایی دانشجویان با تحلیل وضعیت - تحلیل جمعیت هدف

۴-۱- اهمیت تحلیل وضعیت و مشکل را توصیف نماید.

۴-۲- اهمیت و چگونگی توصیف جامعه هدف را بیان نماید.

۴-۳- اهمیت و نقش بسیج و مشارکت اجتماعی در موفقیت برنامه را تحلیل نماید.

۴-۴- تمرین گروهی: نوشتن تعریف منطقی جمعیت فرضی مرتبط با یک مشکل

هدف کلی جلسه پنجم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل : تحلیل ذی نفعان - حامیان

۵-۱- ذی نفعان مرتبط با یک مشکل را تعریف کند.

۵-۲- مهمترین طبقات ذی نفع را توصیف نماید.

۵-۳- اهمیت ذی نفعان را در موفقیت یا شکست برنامه تحلیل نماید.

۵-۴- روش های شناسایی ذی نفعان و اهمیت آنها را در موفقیت برنامه تحلیل نماید.

۵-۵- نقش منابع مادی و غیر مادی را برای ایجاد حمایت را توصیف نماید.

۵-۶- تمرین گروهی: جدول ذی نفعان احتمالی مرتبط با مشکل

هدف کلی جلسه ششم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل: تحلیل SWOT

۶-۱- تحلیل SWOT مرتبط با یک مشکل را تعریف کند.

۶-۲- اهمیت تحلیل SWOT را در موفقیت یا شکست برنامه تحلیل نماید.

۶-۳- مولفه های اصلی تحلیل SWOT را با مثال تحلیل نماید.

۶-۴- تمرین گروهی: جدول SWOT مرتبط با مشکل مبتنی بر روش چهار مرحله ای

هدف کلی جلسه هفتم: آشنایی دانشجویان با ابزارهای تحلیل: تحلیل مشکل

۷-۱- تحلیل مشکل را تعریف کند.

۷-۲- اهمیت تحلیل مشکل را در تدوین اهداف و راهبردهای برنامه تحلیل نماید.

۷-۳- سه گام اساسی در تحلیل مشکل را با مثال توصیف نماید.

۷-۴- تمرین گروهی: جدول تدوین درخت مشکل (problem tree)

هدف کلی جلسه هشتم: آشنایی دانشجویان با منابع و روش های جمع آوری اطلاعات

۸-۱- منابع اطلاعات برای تحلیل مشکل را توضیح دهد.

۸-۲- منابع اطلاعات اولیه و ثانویه را توضیح دهد.

۸-۳- ملاک های مهم یک منبع اطلاعاتی معتبر را بیان نماید.

۸-۴- روش های عمده جمع آوری اطلاعات را بیان نماید.

۸-۵- نیاز سنجی را تشریح کند و اهمیت آن را در تحلیل مشکل نشان دهد.

۸-۶- تمرین گروهی: ادامه جدول تدوین درخت مشکل (problem tree) و رسیدن به شبکه علیت.

هدف کلی جلسه نهم: آشنایی دانشجویان با تدوین اهداف برنامه

۹-۱- هدف کلی و اهداف رفتاری را تعریف کند.

۹-۲- روابط بین بیانیه رسالت، تحلیل مشکل، اهداف، فعالیت ها و طرح ارزشیابی را بیان نماید

۹-۳- ویژگی های یک هدف رفتاری را بر اساس شاخص های RUMBA و SMART توضیح دهد.

۹-۴- تمرین گروهی: انتخاب اهداف (Objectives tree) و تدوین اهداف مبتنی بر شبکه علیت.

هدف کلی جلسه دهم: آشنایی دانشجویان با چارچوب منطقی برنامه

۱۰-۱- اهمیت و نقش الگوی منطقی برنامه را در دستیابی به موفقیت تحلیل کند.

۱۰-۲- عناصر مهم یک الگوی منطقی (درونداد- فرایندها و فعالیتها برون داد، پیامد و فرضیات) را تحلیل نماید.

۱۰-۳- قادر باشد، جایگاه تحلیل SWOT، problem و Objectives را در الگوی منطقی توصیف نماید.

۱۰-۴- تمرین گروهی: ترکیب نتایج ابزارهای تحلیل

هدف کلی جلسه یازدهم: آشنایی دانشجویان با تدوین اهداف برنامه

۱۱-۱- ضرورت تعیین دروندادهای مناسب با مشکل را تشریح نماید.

۱۱-۲- قادر به تشخیص و تعیین اهداف فرایندی، اثر و پیامد باشد.

۱۱-۳- بتواند یک اندازه پیامد مناسب و مورد انتظاری را تعیین کند.

- ۱۱-۴- بتواند اهمیت تدوین نشانگرهای پیامد نهایی، اثر، برونداد، و درونداد را توضیح دهد.
- ۱۱-۵- بتواند اهمیت تعیین پیش فرض های پیامد نهایی، اثر، برونداد، و فعالیت ها را توضیح دهد.
- ۱۱-۶- بتواند پیش فرض های برنامه را تعیین نماید.
- ۱۱-۷- بتواند مشخص نماید که کجا و چگونه می تواند، اطلاعات مربوط به نشانگرها را بدست آورد.
- ۱۱-۸- تمرین گروهی: تدوین جدول اهداف برنامه (هدف کلی، هدف های پیامدی، هدف های برونداد و فعالیت ها)
- هدف کلی جلسه دوازدهم: تمرین، فعالیت عملی دانشجو: تدوین جدول اهداف و نشانگرها**
- ۱۲-۱- تعیین نشانگرها مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- ۱۲-۲- تعیین پیش فرض ها مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- ۱۲-۳- تعیین ملاکهای عمده ارزشیابی مبتنی بر هدف های هر بخش (کلی-پیامدی، اثر بخشی، برونداد و فعالیت ها)
- هدف کلی جلسه سیزدهم: آشنایی دانشجویان با روش اجرای برنامه - تعیین جدول و بودجه برنامه**
- ۱۳-۱- جدول فعالیت ها را تعریف نماید.
- ۱۳-۲- بتواند هدف از تدوین جدول فعالیت ها را تبیین نماید.
- ۱۳-۳- اهمیت تعیین مسئول هر فعالیت برنامه را توضیح دهد.
- ۱۳-۴- اهمیت مدیریت زمان فعالیت های برنامه را بیان نماید.
- ۱۳-۵- نقش اساسی بودجه را در کل چرخه برنامه ریزی، تا اجرا و ارزشیابی برنامه را بیان نماید.
- ۱۳-۶- بودجه بندی فعالیت ها و اختصاص منابع مبتنی بر فعالیت را توصیف نماید.
- ۱۳-۷- تمرین گروهی: تدوین جدول زمانی فعالیت ها و تعریف بودجه برای هر فعالیت
- هدف کلی جلسه چهاردهم: آشنایی دانشجو با اهیت ثبات و استمرار برنامه**
- ۱۴-۱- بتواند اهمیت لحاظ و توجه نمودن به حفظ و استمرار یک برنامه سلامت، قبل از اجرا، را بیان نماید.
- ۱۴-۲- جنبه های فردی نظیر انگیزه، جنسیت،... موثر در حفظ و استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- ۱۴-۳- جنبه های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی نظیر قوانین، هنجارها و تصمیم سازان موثر در حفظ و استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- ۱۴-۴- جنبه های توانمندی فردی، اجتماعی نظیر پول، تخصص، تکنولوژی، مهارت و .. در استمرار یک برنامه را تحلیل نماید.
- ۱۴-۵- جنبه های تهدید برنامه، فقدان مشارکت موثر اجتماعی، وجود رقبا، فقدان یک ساختار سازمانی توانمند و مورد حمایت در اجرای برنامه و... در استمرار برنامه را تحلیل نماید.
- ۱۴-۶- تمرین گروهی: تدوین جدول و تعیین و برقراری منابع حمایتی از استمرار برنامه (تحلیل SWOT)
- هدف کلی جلسه پانزدهم: آشنایی دانشجو با اهمیت پایش و ارزشیابی**
- ۱۴-۱- تعاریف monitoring and evaluation را بدانند.
- ۱۴-۲-۱۴-۳- عناصر پایش و ارزشیابی را در چرخه برنامه ریزی توضیح دهد..
- ۱۴-۴- اهمیت تدوین یک برنامه پایش و ارزشیابی را تحلیل نماید..
- ۱۵-۱- تعاریف، کارایی، اثربخشی و بهره‌وری را توصیف نماید.
- ۱۵-۲- رابطه بین هزینه بهره‌دهی و هزینه اثربخشی را توضیح دهد.
- ۱۵-۷- تمرین گروهی: تدوین یک طرح پایش و ارزشیابی
- هدف کلی جلسه شانزدهم و هفدهم: ارائه تکلیف گروهی و بحث**

منابع:

- The New World of Health promotion, New program Development , Implementation and evaluation, Bernard J. Healey and Robert S. Zimmerman Jr.
- Assessment and Planning in health programs, Bonni C. Hodges and Donna M. Videto .
- Health program Planning An Educational and Environmental Approach, Green & Kreutzer
- Health Promotion Programs, Carl I. Fertman Diane D. Allensworth

- اصول برنامه‌ریزی بهداشتی، ترجمه دکتر فرید عبادی فرد آذر

- برنامه ریزی در ارائه خدمات سلامت، دکتر محمود نکوئی مقدم

- مدیریت و برنامه‌ریزی بهداشت و درمان ، دکتر سعید آصفزاده - برنامه‌ریزی استراتژیک دکتر سیدجمال‌الدین طیبی، دکتر محمدرضا ملکی

رسانه‌های کمک آموزشی:

Power Point

سنجش و ارزشیابی

آزمون	روش آزمون	نمره	تاریخ	ساعت
کوئیز و تکالیف	به صورت شفاهی/کتبی	۴	در طول ترم تحصیلی	۸-۱۰
پروژه گروهی برنامه نویسی مرتبط با یک موضوع	ارزیابی کیفی و کمی	۶		۸-۱۰
آزمون پایان ترم	کتبی	۱۰		

مقررات درس و انتظارات از دانشجوی: شرکت در بحث گروهی، حضور موظف در کلاس